

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ**

PAŽYMA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL 2021–2030 METŲ
LIETUVOS RESPUBLIKOS EKONOMIKOS IR INOVACIJŲ MINISTERIJOS VALSTYBĖS
SKAITMENINIMO PLĖTROS PROGRAMOS PATVIRTINIMO“ PROJEKTO
(TOLIAU – PROJEKTAS) (TAP-21-1258; TAIS-21-29794)**

2021-09-29 Nr. NV-2364

Vilnius

Projekto rengėja – Ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – EIM).

Projekto tikslas. Projektu siūloma *patvirtinti 2021–2030 metų Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos valstybės skaitmeninimo plėtros programą* (toliau – Programa), kuria įgyvendinamas *2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano*, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimu Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“ (toliau – NPP), *1 tikslo* „Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą“ *1.7 uždavinys* „Skatinti valstybės skaitmeninimą“.

Programos paskirtis – *skatinti valstybės skaitmeninimą*, siekiant sudaryti galimybes viešajam sektoriui, verslo įmonėms ir akademinėi bendruomenei efektyviai ir saugiai kurti ir naudotis inovatyviais produktais ir paslaugomis, stiprinti gyventojų gebėjimus pasinaudoti naujomis technologijomis, didinti supratimą apie būsimus technologinius pokyčius ir sudaryti sąlygas valstybei prie jų prisitaikyti.

Programa apima *valstybės informacinių sistemų, registrų kūrimo ir (arba) vystymo ar konkrečių e. paslaugų kūrimo veiklas, finansuojamas Ekonomikos atgaivinimo ir atsparumo didinimo plano lėšomis*, tačiau neapima verslo skaitmeninimo, formaliojo ir neformaliojo ugdymo, kibernetinio saugumo, skaitmeninio junglumo priemonių – jos įgyvendinamos per kitas Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir kitų ministerijų plėtros programas.

Dabartinė situacija. NPP turi būti įgyvendinamas vadovaujantis Strateginio valdymo įstatymo įgyvendinamaisiais teisės aktais, rengiant ir įgyvendinant nacionalines plėtros programas.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimo Nr. 998 4.1 papunkčiu *yra pavesta* Aplinkos ministerijai, *Ekonomikos ir inovacijų ministerijai*, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai *sistemiškai koordinuoti 2021–2030 metų NPP horizontaliųjų principų – darnaus vystymosi, inovatyvumo (kūrybingumo) ir lygių galimybių visiems* (toliau – horizontalieji principai) – *įgyvendinimą* ir stebėti NPP nustatytus horizontaliųjų principų įgyvendinimo rodiklius.

Atsižvelgiant į tai, EIM parengė Programą, kurioje numatytos priemonės įgyvendina *inovatyvumo ir lygių galimybių visiems* horizontaliuosius principus.

Projekto esmė. Projektu tvirtinamoje Programoje numatytomis priemonėmis yra įgyvendinami *inovatyvumo* (skaitmeninimas tiesiogiai susijęs su inovacijų kūrimu ir taikymu) *ir lygių galimybių visiems* (sudarant galimybes kurti paslaugas, pritaikytas neįgaliesiems, visiems naudotis duomenimis, organizuojant skaitmeninių įgūdžių ugdymą socialiai pažeidžiamoms grupėms ir pan.) horizontalieji principai. *Darnaus vystymosi* principas bus užtikrintas rengiant priemonių veiklų alternatyvas.

NPP 1.7 uždavinio rodiklis ir (ar) tikslo rodiklis – Skaitmeninės ekonomikos ir visuomenės indeksas (DESI) (siektina 2025 m. DESI reikšmė – 10 vieta, 2030 m. – 7 vieta) (2020 m. – 14 vieta).

Problema – neišnaudojamos turimos valstybės skaitmeninimo galimybės ir nesudaromos sąlygos kurti naujomis technologijomis pagrįstus sprendimus, juos diegti kuriant pažangias skaitmenines paslaugas ir teikti šias paslaugas visuomenei.

Spręstinios problemos priežastys:

- 1) neefektyvus valstybės informacinių išteklių valdymas;
- 2) ribotas viešojo sektoriaus duomenų prieinamumas ir (arba) sklaida ir galimybė juos naudoti pakartotinai;
- 3) įrankių ir technologinių sprendimų, kuriuos naudojant paslaugos būtų inovatyvios, tolygiai prieinamos ir saugios, trūkumas;
- 4) visuomenės skaitmeninių kompetencijų trūkumas;
- 5) sklaidos ir bendradarbiavimo skaitmeninimo temomis trūkumas.

Problemas sprendžiančios priemonės:

- 1) skatinti efektyvų valstybės informacinių išteklių valdymą (šalinama 1 priežastis);
- 2) skatinti duomenų prieinamumą ir pakartotinį panaudojimą (šalinama 2 priežastis);
- 3) kurti technologinius sprendimus ir įrankius, leidžiančius saugiai naudotis paslaugomis (šalinama 3 priežastis);
- 4) didinti socialiai pažeidžiamų grupių skaitmeninius įgūdžius“ (šalinama 4 priežastis);
- 5) penktoji priežastis bus šalinama, įgyvendinant visas pirmiau išvardytas pažangos priemones.

Derinimas. Projektas buvo paskelbtas Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinėje sistemoje (toliau – TAIS) ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos interneto svetainėje.

Projektas buvo derintas su visomis ministerijomis, asociacija INFOALT, asociacija „Langas į ateitį“, Lietuvos mokslo taryba, Lietuvos savivaldybių asociacija.

Visuomenė, Aplinkos ministerija, Energetikos ministerija, Susisiekimo ministerija, Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Žemės ūkio ministerija, Lietuvos mokslo taryba, Lietuvos savivaldybių asociacija pastabų dėl Projekto neturėjo.

Į Finansų ministerijos ir Užsienio reikalų ministerijos pastabas yra atsižvelgta.

Dėl Teisingumo ministerijos, Kultūros ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, asociacijos „Langas į ateitį“ pastabų, į kurias nebuvo atsižvelgta, **parengta derinimo pažyma, kurioje išdėstyti pagrįsti argumentai.**

Programa apima valstybės informacinių sistemų, registrų kūrimo ir (ar) vystymo ar konkrečių e. paslaugų kūrimo veiklas, kurios **didžiąja dalimi finansuojamos Ekonomikos atgaivinimo ir atsparumo didinimo plano lėšomis**. Iš viso šiai Programai finansuoti planuojama skirti **391 434 tūkst. Eur**.

Iš jų **277 760 tūkst. Eur** Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano lėšos ir **113 674 tūkst. Eur** Lietuvos 2021–2027 metų ES struktūrinių fondų investicijos, bendrojo finansavimo ir privačių šaltinių lėšos. Programoje **valstybės biudžeto lėšų poreikis nenurodytas**.

Atitiktis Vyriausybės programai. Projektu tvirtinama Programa įgyvendina NPP 1 tikslo „Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą“ 1.7 uždavinį „Skatinti valstybės skaitmeninimą“.

Priėmus Projektą bus įgyvendinamas NPP 1.7 uždavinys „Skatinti valstybės skaitmeninimą“.

Dalykinio vertinimo išvada. Projektu tvirtinamos Programos uždaviniai atitinka NPP uždavinius, tačiau *Programoje trūksta nuorodų į kitas plėtros programas*. Programos priemonės yra suformuluotos tinkamai ir ar jų aprėptis yra tinkama (jos nėra per siauros ar per daug apimančios), jų kodavimas atitinka Strateginio valdymo metodiką. Programos rezultato rodikliai atitinka NPP poveikio rodiklius, numatomos veiklos yra susijusios su IT ir ekonomikos pažanga.

Pagal kompetenciją teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Programos pagrindimo lentelės problemos aprašyme siūlytume tikslinti pirmosios pastraipos teiginį „Šiuo metu Registrų ir valstybės informacinių sistemų registre yra registruoti 95 registrai ir 275 valstybės informacinės sistemos, kurios tinkamai nesąveikauja tarpusavyje“ ir jame vietoj žodžių „kurios tinkamai nesąveikauja tarpusavyje“ įrašyti žodžius, „kurių dalis tinkamai nesąveikauja <...>, nes didesnė dalis sistemų šiuo metu turi puikią sąveiką.

2. Siūlytina tikslinti Programos pagrindimo lentelės 1.1 papunkčio pirmąją pastraipą ir joje nurodyti, kad ne „kiekviena institucija“, o „dalis institucijų“ sprendė tik savo uždavinius, nes dauguma institucijų sprendė ir šiuo metu sprendžia ne tik savo, bet ir kitų institucijų bei valstybines ir tarptautines problemas. Taip pat šioje pastraipoje siūlytina išbraukti žodžius „o informacija keičiamasi tik priverstinai ir sudarant daug dirbtinių ir formalių kliūčių (pvz., pasirašant duomenų teikimo sutartis su kiekvienu duomenų teikėju)“, nes virš 98 proc. institucijų tvarkomų duomenų sudaro asmens duomenys, o norint jais keistis pagal Reglamento (ES) 2016/679 (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas) reikalavimus yra privaloma sudaryti duomenų teikimo sutartis, kurių negalima laikyti dirbtinėmis ar formaliomis kliūtėmis.

3. Vadovaujantis Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatymo 24 ir 34 straipsnių 1 dalimis, registro ar valstybės informacinės sistemos valdytojas tik metodiškai vadovauja tvarkytojui ir koordinuoja registro ar valstybės informacinės sistemos funkcionavimą, o pagal šio įstatymo 24 ir 34 straipsnių 4 dalis registro ar valstybės informacinės sistemos tvarkytojas yra atsakingas už duomenų tvarkymą ir atlieka duomenų tvarkymo veiksmus. Įvertinant tai, siūlytina Programos pagrindimo lentelės 2.2 papunktyje ir toliau tekste nurodyti, kad duomenis atveria ir juos teikia naudoti ne valdytojas, o tvarkytojas, taip šiame papunktyje ir toliau tekste suvienodinti „valstybės informacinės sistemos“ sąvokos naudojimą.

4. Atsižvelgiant į tai, kad 2021 m. liepos 17 d. įsigaliojo Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymas, siūlytina tikslinti Programos pagrindimo lentelės 2.2 papunkčio pirmąją pastraipą ir po žodžių „įstatymai užtikrina privalomą viešojo sektoriaus informacijos teikimą“ įrašyti žodžius „ir duomenų atvėrimą“. Pastebėtina, kad šiame ir kituose Programos pagrindimo lentelės punktuose bei Projektu tvirtinamos Programos tekste yra nurodytas neteisingas galiojančio NPP uždavinio „Skatinti valstybės skaitmeninimą“ numeris (vietoj 1.7 turėtų būti 1.6).

5. Siūlytina tikslinti Programos pagrindimo lentelės 2.3 papunkčio pirmąją pastraipą ir vietoj žodžių „viešojo sektoriaus informacija“ įrašyti žodžius „viešojo sektoriaus duomenys“, o ketvirtojoje pastraipoje po žodžių „operatyvus duomenų paėmimas“ įrašyti žodį „nuasmeninimas“. Įvertinant tai, kad Direktyvos (ES) 2019/1024 numatyti pokyčiai Lietuvoje jau įgyvendinti Teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatymu, siūlytina atitinkamai tikslinti šio papunkčio šeštąją pastraipą, taip pat joje ir toliau tekste suvienodinti pavadinimo „Lietuvos atvirų duomenų portalas“ naudojimą.

6. Tikslintina Programos pagrindimo lentelės 3 punkto pirmoji pastraipa ir joje bei toliau tekste prieš žodžius „technologinių sprendimų“ įrašytini žodžiai „bendrai naudojamų“. Kartu pažymėtina, kad toliau Programos pagrindimo lentelės tekste vartojamos sąvokos ir formuluotės neatitinka IT valdysenos sąvokų ir formuluočių, taip pat esama nemažai redakcinio ir techninio pobūdžio netikslumų, kurie turėtų būti ištaisyti pagal *Vyriausybės kanceliarijos 2021 m. rugsėjo 24 d. organizuoto pasitarimo metu pateiktas pastabas (bendrai darbo tvarka buvo pateikta virš 100 pastabų)*, siekiant išvengti netinkamo Programos turinio interpretavimo ir skirtingo programinių nuostatų suvokimo.

7. Programos I skyriuje „Plėtos programos paskirtis“ nurodyta, kad „verslo skaitmeninimo, formaliojo ir neformaliojo ugdymo, kibernetinio saugumo, skaitmeninio junglumo priemonės yra įgyvendinamos per kitas Ekonomikos ir inovacijų ministerijos ir kitų ministerijų plėtos programas“. Įvertinant tai, siūlytina konkrečiai nurodyti visas kitas plėtos programas, kurios sprendžia ar prisideda prie kitų valstybės skaitmeninės plėtos klausimų sprendimo.

8. Lydraštyje nurodyta, kad Programa buvo derinama su tam tikrais socialiniais ekonominiais partneriais. Tačiau kyla abejonių, ar tikrai buvo įvertinti visi galimi socialiniai ekonominiai partneriai ir su jais buvo tariamasi Programos rengimo metu, kaip tai numatyta Strateginio valdymo metodikos 75 punkte.

9. Programoje valstybės biudžeto lėšų poreikis nenurodytas, todėl lieka neaišku, ar Programai finansuoti planuojamos skirti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano lėšos apims ir PVM, todėl siūlytina tikslinti. Jeigu minėtos lėšos neapims PVM, institucijoms, kurios yra PVM mokėtojos ir įgyvendins plėtos projektus, bus reikalingi biudžeto asignavimai PVM skirtumui padengti.

10. Pažymėtina, kad Vyriausybei pakeitus NPP, atitinkamos redakcinio pobūdžio pataisos turės būti atliktos ir Projektu tvirtinamos Programos tekste.

Siūlome atsižvelgti į Teisės grupės 2021-09-29 išvadoje Nr. NV-2359 pateiktas pastabas ir Projektą *svarstyti Tarpinstituciniame pasitarime*.

Vyresnioji patarėja

Sigita Panovienė